

**PUBLIC – PRIVAT;
SFERA PUBLICĂ ȘI CETĂȚENIA**

Prof. univ. dr. Adrian GORUN
Universitatea „Constantin Brâncuși” din
Târgu-Jiu

Conf. univ. dr. Horațiu Tiberiu GORUN
Universitatea „Constantin Brâncuși” din
Târgu-Jiu

Rezumat

Problema public-privat este departe de a fi tratată pe deplin în literatura de specialitate, chiar dacă primele încercări apar în „Politica lui Aristotel”.

Argumentele lui St. Mill sunt standarde pentru „aria adecvata a libertății umane” fiind circumscrise „principiului daunei” și „principiului utilității”. Identificarea sferei private și publice este una dificilă, mai ales din cauza fluxurilor și refluxurilor modernității și modernității târzii care apar și reapar la nivelul fiecăreia. O atenție semnificativă va fi acordată interferențelor public/privat, interferențe care apar din pluralitatea acestor domenii: spațiul public/privat, persoană publică/privată, interesul public/privat, acțiuni cu impact public/privat etc. Mediarea analizează de asemenea aspecte ca legitimitatea (ne-contestat sau tranzitiv), admiterea și limitele lor, interesul public și interesul particular, etc.

1. Public – privat. Repere conceptuale

În anul 1859 J. St. Mill publică eseu *Despre libertate*, abordând divergențele dintre opinia individuală și opinia majorității, divergențe ce conduc la folosirea statului de către majoritatea celor care votează pentru a înstrăina libertatea de cei care nu împărtășesc opinia celor majoritari. *Tirania majorității* generează și îngrădirea libertății individuale: „coerciția morală a opiniei publice”, coerciție ce poate sufoca libertatea de gândire și

**PUBLIC – PRIVATE;
PUBLIC SPHERE AND CITIZENSHIP**

Prof. PhD Adrian GORUN
“Constantin Brâncuși” University of
Târgu-Jiu

Assoc. Prof. PhD Horațiu Tiberiu GORUN
“Constantin Brâncuși” University of
Târgu-Jiu

Resume:

The issue of the public – private is far from being exhausted in the specialty literature, even if the first attempts appear in „Aristotle’s Politics”.

*The arguments of St. Mill are essential benchmarks for the „appropriate area of human freedom” being circumscribed to the „damage principle” and to the „utility principle”. The identification of **private** and **public** sphere is a difficult one, especially given that modernity and late modernity continuous flows and reflows at the level of each one. A significant attention would be granted to the public/private **interferences**, interferences that appear from the plurality of the phenomena of these fields: public/private **space**, public/private **person**, public/private **interest**, **action** with public/private impact, etc. The intercession analyses also other aspects like legitimacy (self-evident and transitive), the intromission and their limits, the public interest and the particular interest, etc.*

1. Public – private. Conceptual guide marks

In 1859 J. St. Mill published the essay *On Liberty*, approaching the differences between individual opinion and majority opinion, which result in the use of state by those who vote for alienating freedom from those that do not share the opinion of the majority. *The majority tyranny* generates also the restriction of individual freedom: “moral coercion of the public opinion”, coercion that could suffocate the freedom of thought and

acțiune.

Ca și alți liberali, Mill acceptă distincția *public – privat*, însă aduce obiecții în privința caracterului absolut al acestei distincții: „Există însă o sferă de acțiune în care societatea, spre deosebire de individ, este interesată numai în mod direct (sau chiar deloc): ea cuprinde acea parte din viață și conduita unui om care-l atinge decât pe el însuși sau dacă îi atinge și pe ceilalți, aceasta se întâmplă numai cu participarea și acordul lor sincer, liber și voluntar”.¹ Este domeniul pe care Mill îl consideră «sfera potrivită a libertății umane». Reprezintă «sfera potrivită», întrucât actele individuale conturate în libertăți (de la libertatea de conștiință, gândire și opinie, la libertatea de asociere), nu afectează pe ceilalți, în condiții normale, adică nu dăunează altora. Atâta timp cât scopurile acțiunilor individuale nu dăunează celorlalți, nu există restricții la libertatea de «a face ce dorim», fiecare individ suportând consecințele propriilor acțiuni. Este importantă asumarea responsabilității și nu aprecierea semenilor asupra conduitei noastre, chiar dacă, în opinia acestora, conduita noastră apare ca «nesăbuită, nefirească sau greșită».²

În aceste condiții, se pune întrebarea: există o sferă pură, o sferă în care actele și atitudinile individului să iasă total de sub interesul social? Mill nuanțează și reconsideră distincția între *privat* și *public*: „Distincția evidențiată aici între partea din viața unui om care îl privește numai pe el și partea care îi privește și pe ceilalți va fi respinsă de mulți. Cum oare (poate întreba cineva), ar putea vreoa parte a comportării unui membru al societății să fie indiferentă celorlalți membrii? Niciun membru al acesteia nu este o ființă izolată, este imposibil ca un om să facă ceea ce îi dăunează serios sau permanent lui însuși fără a afecta negativ, cel puțin pe cei aflați în strânsă legătură cu el, iar, adesea, și pe mulți alții. Dacă aduce prejudicii propriei sale proprietăți, el vatămă astfel pe cei care, direct sau indirect, obțineau un sprijin de pe urma ei și, în general, diminuează mai mult sau mai

action.

Just like other liberals, Mill accepts the distinction *public – private*, but has objections regarding the absolute character of this distinction: “But there is range of action in which society, unlike the individual, is interested only directly (or not at all): it includes that part of the life and the conduct of a man which influences only him, or if it influences the others as well, this happens only with their sincere, free and volunteer participation and approval”.²⁶ This is the field that Mill considers «the adequate sphere of human freedom ». It is the «adequate sphere», because individual actions shaped in freedoms (from the freedom of conscience, thought and opinion to the freedom of association), do not affect the others, in normal circumstances, that is they do not harm the others. As long as the goals of individual actions do not harm the others, there are no restrictions for the freedom «of doing what we want», every individual bearing the consequences of its own actions. It is important to take liability and not appreciate our fellow creatures comparing to our conduct, even if, in their opinion, the conduct appears as «foolish, unnatural or wrong».²⁷

In these circumstances, the question appears: is there a pure sphere, a sphere in which individual actions and attitudes totally go out of the social interest? Mill varies and reconsiders the distinction between *private* and *public*: “The distinction made here between the part of a man’s life that concerns only him and the part that concerns the others will be rejected by many. How (someone may ask) can a part of a society member’s conduct be indifferent to the other members? None of its members is an isolated being, it is impossible for a man to do what seriously or permanently harms him without negatively affect, at least those strongly related to him and, often, many others. If he prejudices his own property, he harms those who, directly or indirectly, benefited from support from it and, generally, decreases more or less the

puțin bogăția întregii comunități. Dacă își dereglează facultățile mentale sau fizice nu numai că face un rău celor a căror fericire depinde într-o măsură sau alta de el, dar devine totodată inapt de a-și îndeplini îndatoririle față de semenii săi, în general.”³ Chiar și viciile care nu vatăcă în mod direct pe alții, produc prejudicii prin forța exemplului lor și, prin urmare, este legitimă constrângerea celorlalți spre a impune corectarea comportamentului.

În opinia lui J. St. Mill, înțelegerea distincției *privat – public*, a limitelor și interferențelor celor două sfere nu poate fi realizată decât prin apelul la «principiul vătămării» și «principiul utilității». Conform primului principiu, orice adult responsabil ar trebui să fie liber, să facă ce vrea, atâta timp cât acțiunile sale nu amenință sau nu vatăcă pe ceilalți și „unicul scop pentru care puterea poate fi legitim exercitată asupra oricărui membru al unei comunități civilizate și împotriva dorinței acestuia este prevenirea vătămării celorlalți”. Cel de-al doilea principiu consolidează, nu prin apel la drepturile naturale, ci prin invocarea rolului pozitiv al libertății, al beneficiului pe care îl are atât individul cât și societatea prin promovarea ei. Libertatea este un lucru bun pentru că stimulează „interesul permanent al omului ca ființă progresistă”, iar progresul este posibil în măsura existenței unei competiții între opinii, idei și credințe diferite, în condițiile unei piețe libere a ideilor, care permite alegerea, opțiunea și distincția între ideile bune și ideile rele. Anularea libertății de gândire și acțiune condamnă societatea la blocaje și stagnări.

J. St. Mill nu crede că omul ar fi bun de la natură; singurul sentiment potențial înăscut este o anumită *capacitate de simpatie*: „Fiecare acțiune este judecată și trebuie să fie judecată conform măsurii în care ea duce la împlinirea supremei ținte a dorinței umane: fericirea. În aceasta constă aplicarea principiului utilității”⁴. Iar fericirea este corelată unei ierarhii calitative a plăcerilor, ierarhie stabilă și în funcție de efectele

wealth of the entire community. If he changes his mental or physical faculties, he not only harms those whose happiness depends on him to a certain extent, but he also becomes unable to fulfil his duties towards his fellow men, in general.”²⁸ Even the vices that do not directly harm others, cause prejudices through the force of their example and, consequently, others’ constraint to impose conduct correction is legitimate.

In J. St. Mill’s view, the understanding of the distinction between *private and public*, of the limitations and interferences of the two spheres can only be made through the appeal to «the harm principle» and «principle of utility». According to the first principle, any responsible adult should be free to do what he wants, as long as his actions do not threaten or harm the others and “the only purpose for which power can be legitimately exercised on any member of a civilised community and against its desire is preventing others’ harm”. The second principle consolidates, not by appealing natural rights, but rather by calling the positive role of freedom, of the benefit that both the individual and the society have by promoting it. Freedom is a good thing because it stimulates “the permanent interest of man as a progressist being”, and progress is possible if there is a competition between different opinions, ideas and beliefs, a free market of ideas which allows the choice, option and distinction between good ideas and bad ideas. Annulling the freedom of thought and action sentences the society to blockages and stagnations.

J. St. Mill does not believe that man is good by nature; the only possible innate feeling is a certain *capacity of sympathy*: “Every action is judged and has to be judged according to the extent in which it allows the fulfilment of the supreme goal of the human desire: happiness. This is the application of the principle of utility”²⁹. And happiness is correlated to a qualitative hierarchy of pleasures, established depending on the beneficial effects that pleasures have both on

binefăcătoare pe care plăcerile le procură atât asupra individului, cât și asupra celorlalți. Relativitatea graniței dintre sfera publică și sfera privată nu semnifică în vreun fel eliminarea celei de pe urmă, ca domeniu de exercitare a libertății. Există două categorii de conduite private ale oricărui individ:

➤ Conduite ce pot afecta viața altor oameni și, prin urmare, intră ca elemente în sfera publică, caz în care intervenția autorității și restrângerea libertății individuale sunt permise (constrângere la conduitele ce depășesc sfera privatului);

➤ Conduite ce aparțin strict sferei privatului (strict private), domeniu de afirmare a libertății individuale și de protecție a ei în fața intervenției de coerciție a instituțiilor publice (la acest nivel, intervenția autorității în sfera privatului este nelegitimă și nejustificată).

Prin urmare, atitudinea autorităților este dependentă de atitudinea individului. Această relație clară, prin care se maximizează sfera libertății în domeniul privat și limitează sfera autorității doar la nivelul vieții publice, fundamentează corect raporturile dintre individ și stat: „Scopul acestui eseu (se referă la *Despre libertate*), este de a afirma un principiu foarte simplu ca fiind întru totul îndreptățit să guverneze pe de-a întregul raporturile bazate pe constrângere și control, dintre societate și individ, indiferent dacă mijlocul folosit va fi forța fizică, sub forma pedepsei legale sau va fi constrângerea morală a opiniei publice. Acest principiu este următorul: unicul scop care îi îndreptățește pe oameni, individual sau colectiv, la ingerințe în sfera libertății de acțiune a oricărui dintre ei este autoapărarea; unicul țel în care puterea se poate exercita, în mod legitim, asupra oricărui membru al societății civilizate, împotriva voinței sale, este acela de a împiedica vătămarea altora”⁵. Altfel se pune problema în condițiile exercitării puterii legitime, condiții asumate de regimurile democratice. În regimurile totalitare se maximizează sfera intervenției autorității și la nivelul vieții private, libertatea individuală fiind

the individual, and upon the others. The relativity of the border between the public sphere and the private sphere does not mean in any way the elimination of the latter as a field of exercising freedom. There are two categories of private conducts of any individual:

➤ Conducts that may affect the lives of other people and, consequently enter as elements in the public sphere, in which case the authority intervention and freedom restriction are allowed (constraint to the conducts that exceed the private sphere);

➤ Conducts which belong strictly to the private sphere (strictly private), a field of individual freedom and its protection in front of public institutions coercion intervention (at this level, the intervention of authority in the private sphere is illegitimate and not justified).

Consequently, authorities' attitude depends on the individual's attitude. This clear relations, which maximizes the sphere of freedom in the private field and limits the sphere of authority only to the level of public life, accurately establishes the relations between the individual and the state: “The purpose of this essay (i.e. *On Liberty*) is to reveal a very simple principle as having the right to completely govern constraint and control based relations between the society and the individual, whether the means is physical force under the form of legal punishment or moral constraint of the public opinion. This principle is the following: the only purpose that gives people the right, individually or jointly, to encroachments in the sphere of the freedom of action is self-defence; the only goal in which power can be legitimately exercised upon any member of the civilised society, against his will, is to prevent harming the others”³⁰. The problem is different in case of exercising the legitimate power, conditions undertaken by democratic regimes. In totalitarian regimes, the sphere of authority intervention is maximized at the level of private life as well, individual freedom being minimized or cancelled.

minimalizată sau anulată.

Identificarea sferei *privat* și *public* s-a încercat și prin luarea în considerare a sensului termenului «prejudiciu», termen cu care operează dreptul civil, iar relativ la prejudiciul produs altora, accentul a căzut pe caracterul „iminent, precis și vizibil” al daunelor care justifică intervenția autorității. Acest aspect l-a avut în vedere Mill atunci când a susținut că expunerea opiniilor iese din sfera privatului doar în condițiile în care generează acțiuni iminente care vor leza pe ceilalți, indiferent sub ce formă: „Opinia că negustorii de grâne sunt cei care îi înfometează pe cei săraci sau că proprietatea privată este furt se cuvine să nu fie stingherită atunci când circulă doar prin presă, însă ea poate atrage după sine, pe drept cuvânt, o pedeapsă atunci când este exprimată oral în fața unei mulțimi întărită în jurul casei unui negustor de grâne”⁶. Consider că o asemenea modalitate de punere a problemei trebuie privită cu unele rezerve.

Am în vedere forța ideilor în procesul de transformare a opiniilor private în acțiuni cu impact asupra sferei vieții private a altora, mediate prin diverse segmente ale publicului. Iar ideile exprimate prin presă se obiectivează la nivelul opiniei publice, aceasta sancționând, de multe ori pe nedrept, viața privată a unor indivizi nevinovați, mai ales în condițiile în care, la nivelul conștiinței comune, opiniile subiectual verosimile sunt identificate cu informațiile valide. Mai edificatoare este, din acest punct de vedere, analiza omnipotenței ideologiei specifică regimurilor totalitare, realizată de Hannah Arendt⁷.

Pentru Arendt ideologia concepută ca o reprezentare a lumii, ca un ansamblu fictiv de idei, atitudini, pasiuni nu evoluează obligatoriu către o administrație coercitivă; ea devine totalitară doar dacă se integrează într-un sistem de explicații global și științific al lumii. Astfel, ura față de evrei este periculoasă în sine, dar, în opinia lui Arendt devine «ideologie» înscrisă și propagată printr-un discurs coerent, solicitându-se exterminarea lor în numele unei «necesități

The identification of the *private* and *public* sphere was attempted by considering the meaning of the word «prejudice», used to operate in the civil law, and as far as the prejudice caused to others is concerned, the accent was put on the “immanent, precise and visible” character of the damages that justify the intervention of the authority. Mill had this in mind when claimed that opinions expressions exceeds the private sphere only if it generates imminent actions that may harm the others, irrespective of the form: “The opinion that grain sellers are those who starve the poor or that private property is robbery does not have to be prevented when expressed in the media, but it may rightfully cause a punishment when orally expressed in front of an incited crowd gathered around a grains seller’s house”³¹. I think that such a way to put the problem has to be analyzed with some reserves.

I take into consideration the force of ideas in the process of transforming private opinions into actions with impact on others’ private life sphere, mediated through various segments of the public. And the ideas expressed in the media materialize at the level of public opinion, often sanctioning the private life of innocent individuals, especially when at the level of common conscience; the subjectively verisimilar opinions are identified with valid information. More edifying is from this point of view the analysis of ideology omnipotence specific to totalitarian regimes, made by Hannah Arendt³².

For Arendt, ideology conceived as a representation of the world, as a fictive complex of ideas, attitudes, passions, does not compulsorily develop towards a coercive administration; it becomes totalitarian only if it is integrated in a global and scientific explanations system of the world. Therefore, the hate towards Jewish is dangerous in itself, but in Arendt’s view, it becomes «ideology» recorded and propagated through a coherent speech, requiring their extermination in the name of a «vital necessity»; the propagation

vitale»; propagarea ideilor socialiste și comuniste devine ideologie atunci când se transformă *in actu*, adică atunci când dobândește caracter militant în edificarea societății fără clase, în numele unei legi universale a istoriei; condamnarea proprietății private prin ideile exprimate public (iar presa reprezintă o platformă esențială a transferării opiniilor unor formatori către publicul eterogen) este periculoasă tocmai prin posibilitatea transpunerii în practică a acestor opinii, prin incitarea maselor la acțiuni violente împotriva obiectului și subiectului proprietății private. De altfel, Karl Marx tocmai acest fenomen l-a avut în vedere atunci când constata relația dintre marxism și proletariat: „Marxismul și-a găsi în proletariat arma sa materială, întocmai cum proletariatul și-a găsit în marxism arma sa spirituală”. Iar forța ideilor în declanșarea – prin aparatul propagandistic – a unor acțiuni contestatoare (mitinguri, demonstrații, revolte, greve, revoluții violente etc.) și-a dovedit eficiența în instaurarea și menținerea regimurilor totalitare. Obiectivarea unor opinii (subiectual verosimile) la nivelul opiniei publice reprezintă potențial și mijloc pentru acțiuni prin care se diminuează libertăți individuale, sprijinindu-se ingerințele puterii politice în viața privată. Apoi, luând în calcul atributele legitimității, opiniile exprimate de formatori apelează la două etape succesive de legitimare:

➤ Legitimarea *tranzitivă*, caracterizată prin transferul legitimității acceptate pentru mass-media dinspre aceasta către persoanele private cu rol public (asumat și acceptat tacit) – acela de formatori de opinie, transfer ce are ca efect o extensie a sferei legitimității (atât asupra persoanelor cât și asupra opiniilor lor);

➤ Legitimarea prin asimilarea acestor opinii exprimate de persoane private cu rol public, de către opinia publică, obținându-se astfel susținerea materială a ideilor exprimate.

Pentru primul caz, legitimarea (tranzitivă) vizează o formă apriorică a legitimității,

of socialist and communist ideas becomes ideology and it transforms *in actu*, when it acquires a militant character in edifying the society with no classes, in the name of a universal law of history; sentencing private property through the ideas expressed in public (and the media is an essential channel of other trainers' opinions transfer to the heterogeneous public) is dangerous because of the possibility to put these opinions in practice, by urging the masses to violent actions against the object and subject of private property. As a matter of fact, Karl Marx considered this phenomenon when remarking the relation between Marxism and proletariat: “Marxism found its material weapon in the proletariat, just like the proletariat found its spiritual weapon in Marxism”. And the force of ideas in starting – through the propagandistic apparatus – of disputing actions (protest meetings, demonstrations, riots, strikes, violent revolutions etc.) proved its efficiency in establishing and maintaining totalitarian regimes. The objectification of certain opinions (subjectively verisimilar) at the level of public opinion is both potential and means for actions that diminish individual freedoms supported by the encroachments of political power in the private life. Then, considering the attributes of legitimacy, the opinions expressed by trainers use two successive legitimating stages:

➤ *Transitive* legitimating, characterized by the transfer of the legitimacy accepted for mass-media from it to private persons with a public role (tacitly undertaken and accepted) – that of opinion makers, a transfer with the object of extending the range of legitimacy (both on persons and on their opinions);

➤ Legitimating by assimilating these opinions expressed by private persons with a public role, by the public opinion, therefore achieving the material support for the ideas expressed.

For the first case, legitimating (transitive) refers an apriori form of legitimacy,

susținută printr-un raționament clasic de tipul:

X lucrează la ziarul Z
Ziarul Z se bucură de
legitimitate în rândurile
cititorilor
X este legitim (inclusiv
ideile exprimate de el).

Prin urmare, legitimitatea în sine a mass-media induce o legitimitate duală: aceea a formatorului de opinie, precum și a opiniilor exprimate de el. Iar suportul legitimității ideilor – individul formator – își extrage seva propriei legitimității dintr-o legitimitate ce nu are nimic comun cu persoana sa – mass-media – prin intermediul căreia exercită raporturi sociale.

Continuând acest demers, se subînțelege că opiniile subiectual verosimile sunt probate din perspectiva veridicității nu prin punerea la lucru a criteriilor adevărului, ci prin apelul la criterii extra-gnoseologice. Și, ceea ce este semnificativ, este aspectul că și în modernitatea târzie, mass-media este fetișizată, puține persoane îndoindu-se de veridicitatea conținuturilor și lipsa de legitimitate (atât a unor formatori, cât și a unora dintre ziare, reviste, posturi de televiziune și radio etc.).

Bucurându-se de legitimitatea imanentă (în parte reală, în parte obținută prin mijloace dolosive), atât mass-media, cât și (prin ea) formatorii de opinie, atunci și opiniile exprimate de către aceștia sunt prezumate (cel puțin relativ) ca legitime. Prin obiectivarea la nivelul opiniei publice, ideile vor fi apărate de purtătorii lor (formatorii) prin invocarea dublei legitimități: cea a mass-media – ca *autoritate epistemică și prestigiu* – și cea a opiniei publice, în care aceste idei s-au obiectivat – ca *justificare, susținere, temei de acțiune*. Și se creează astfel o serie de incertitudini care au tocmai menirea încurajării imixtiunii autorității în viața privată, sporindu-se inferențele în defavoarea libertăților individuale. Se produce un amestec de criterii gnoseologice, axiologice, etice, politice sporindu-se câmpul confuziilor. Încât, tot mai mult sfera privatului se

supported by a classic reason of the type:

X works for the Z
newspaper
Z newspaper enjoys
legitimacy among its readers
X is legitimate
(including the ideas expressed
by it).

Consequently, mass-media legitimacy induces a dual legitimacy: that of the opinion maker and of the opinions expressed by him. And the support of ideas legitimacy – the maker individual – gets its strength of its own legitimacy from a legitimacy that has nothing in common to its person – mass-media – through which social relations are exercised.

Continuing this action, we understand that the subjectively verisimilar opinions are proved from the point of view of veracity not by putting the criteria of truth to work, but rather by using extra-gnosiological criteria. And, what is significant, is that even in late modernity, mass-media is used as a fetish, very few persons doubting the veracity of contents and the lack of legitimacy (both of makers and some of the newspapers, magazines, TV and radio channels etc.).

Enjoying immanent legitimacy (partly real, partly achieved through fraud means), both mass-media, and (through it) opinion makers, then the opinions expressed by them are presumed (at least relatively) as legitimate. By objectifying at the level of public opinion, ideas will be defended by their bearers (makers) by calling double legitimacy: that of mass-media – as *epistemic and prestige authority* – and that of public opinion, where these ideas have objectified – as *justification, support, fear of action*. A series of incertitude is therefore created meant to encourage authority's interference in private life, increasing inferences to the disadvantage of individual freedoms. A mixture of gnosiological, axiological, ethical, political criteria occurs increasing the field of confusions. Therefore, the more the private sphere decreases, the more what is private

diminuează, tot ceea ce este privat devenind (aproape) public. În condițiile în care, juridic, granițele dintre *public* și *privat* sunt tot mai permeabile, societatea nu-și poate apăra nici domeniul public, nici domeniul privat. Pentru cei mai mulți indivizi privatul este copleșit de invocarea interesului public și pentru pușinii și privilegiații unui sistem politic, publicul este copleșit de interesele lor private. Așa se face că deținătorii puterii vor invoca declarativ interesul public concomitent cu apărarea sferei privatului, fără a identifica însă cel mai corect segmentele publicului, segmentele privatului și *interferențele* privat-public.

Ne vom opri asupra interferențelor pe parcursul acestui demers. Revenind la J. St. Mill, trebuie reținut că «vătămarea» depășește sfera prezumtivului; ea se concentrează într-o acțiune iminentă, depășește sfera afirmațiilor cu caracter vag, general, producând identificarea cu anumite persoane. Totuși, trebuie precizat că granița dintre *privat* și *public* nu este trasată de caracterul «iminent» sau «prezumtiv», «vizibil» sau «invizibil» al daunei, ci de context. Aceasta nu îndreptățește însă alunecarea într-o altă poziție: absolutizarea rolului *preventiv* al autorității, în sensul intervenției sale în viața particulară cu scopul preîntâmpinării unor daune *prezumtive*; caracterul prezumtiv al daunelor pentru alții nu justifică inferența autorităților statului în viața indivizilor. Acest aspect este denunțat îndeosebi de libertarienii, care constată creșterea dăunătoare a sferei publice în detrimentul sferei private.

Este de la sine înțeles că realitatea socială a cunoscut mutații semnificative în secolul al XX-lea și primii ani ai secolului al XXI-lea. Aceste transformări sociale și politice, mediate îndeosebi de formele de fenomenalizare a politicului prin puterea politică au generat schimbări și în unghiul de abordare a sferei *publicului* și *privatului*.

Statul și-a extins funcțiile în diferite momente istorice – în funcție de regimul politic –, cucerind tot mai multe segmente ale societății care se identificau sferei privatului, justificându-și inferențele prin nevoia de

becomes (almost) public. Considering that, from juridical point of view, the borders between *public* and *private* are more and more permeable, society cannot defend even its public field or private field. For most of the individuals private is overwhelmed by public interest and for the few and privileged of a political system, public is overwhelmed by their private interests. This is why power holders will declaratively call public interest along with defending the private sphere, without adequately identify the segments of the public, the segments of the private as well as private-public *interferences*.

We shall stop on interferences during this analysis. Returning to J. St. Mill, we have to keep in mind that «injuring» exceeds the sphere of presumption; it is focused in an imminent action, exceeding the range of vague, general statements, producing identification with certain persons. Nonetheless, we have to say that the border between *private* and *public* is not traced by the «imminent» or «presumptive», «visible» or «invisible» character of the damage, but rather by the context. This does not justify the lapse to another position: generalization of the *preventive* role of authority, that it its intervention in private life in order to foresee certain *presumptive* damages; the presumptive character of damages for others does not justify authorities' interference in individuals' lives. This aspect is especially denounced by libertarianists who notice the harmful increase of public sphere to the disadvantage of private sphere.

It is easy to understand that social reality knew many significant mutations in the 20th century and the first years of the 21st century. These social and political transformations, mediated especially by politics phenomenalization forms through political power have generated changes in the approach of *public* and *private* sphere.

State extended its functions in various historical moments – depending on the political regime – conquering more and more segments of society that identified

asistență socială, reglarea unor procese, chiar politici dirijiste. Cum, de altfel, în alte momente, statul s-a retras din anumite sfere ale socialului, diminuând sfera publicului. Aceste fluxuri și refluxuri sunt reflectate în constituții, legi organice, alte acte normative, dar și în politicile publice sectoriale.

Se mențin, în continuare, o serie de dificultăți în delimitarea sferelor *publicului* și *privatului*. Am în vedere o pluralitate de semnificații atribuite publicului/privatului: *spațiul* public/privat; *domeniul* public/privat; *persoană* publică/privată; *interes* public/privat; *acțiune* cu impact public/privat etc.

Originile acestei pluralități de semnificații stau în concepția anticilor despre libertate. Este cunoscut că Grecia reprezintă locul de naștere al filosofiei și, îndeosebi, al filosofiei politice. Platon și Aristotel au pornit de la experiența vieții cetății grecești pentru a-și elabora interpretările vieții umane, ceea ce constituie matricea întregii filosofii ulterioare. Dar aceste interpretări au fost făcute *după* încheierea marelui ciclu al politicii grecești. Altfel stau lucrurile în cazul filosofiei politice moderne, existând tentația aprecierii că ea a fost gândită *înainte* de a fi aplicată.⁸

Benjamin Constant realizează în secolul al XVIII-lea o analiză comparativă a concepției anticilor și modernilor, în privința libertății:

➤ anticii identifica libertatea cu dreptul la decizie în problemele colectivității, în timp ce, pentru moderni, libertatea presupune existența unei sfere protejate de interferențe nedorite, precum și independența sub autoritatea legii;

➤ pentru moderni, libertatea este asociată în reprezentarea *privacy*-ului, în timp ce, pentru antici, libertatea presupunea posibilitatea prezentării opțiunilor în sistemul decizional colectiv;

➤ pentru antici, ideea de libertate s-a referit atât la indivizi, cât și la comunități, având semnificația autonomiei (lipsei controlului), în timp ce modernii înțeleg prin libertate domeniul rezervat independenței

themselves with the private sphere, justifying its interferences by the need of social assistance, the adjustment of processes, even directing policies. At other times, state withdrew from certain social spheres, decreasing the public sphere. These high tides and low tides are reflected in constitutions, organic laws, other normative acts as well as in public sectoral policies.

Many difficulties continue to be present in delimiting *public* and *private* spheres. I take into consideration a plurality of meanings given to the public/private: *public/private space*; *public/private field*; *public/private person*; *public/private interest*; *public/private impact action* etc.

The origins of this plurality of meanings result from Ancient people's conception on freedom. It is known that Greece is the birth place of philosophy and, especially of political philosophy. Plato and Aristotle started from the experience of the Greek city life to elaborate their interpretations on human life, which is the matrix of the entire further philosophy. But these interpretations were made *after* the end of the great cycle of Greek politics. This is how things stand in the case of modern political philosophy, as there is the temptation to appreciate that it had been thought *before* being applied.³³

Benjamin Constant in the 18th century made a comparative analysis of Ancient and Modern people's conception on freedom:

➤ The ancient identified freedom with the right of decision in matters of the community, while for modern people, freedom supposed the existence of a sphere protected by unwanted interferences, like independence under the authority of the law;

➤ For modern people, freedom is associated in the representation of *privacy*, while for ancients, freedom supposed the possibility to express the options in the collective decision system;

➤ For ancients, the idea of freedom referred both to individuals and to

individului;

➤ într-un sens anume, când se referea la indivizi, libertatea însemna, rareori, „imunitatea față de controlul comunității, fiind numai un drept de a participa la deliberările acestuia; concepția antică a libertății se află în contradicție cu cea a modernilor”⁹.

Consider că o clarificare a problematicii identificării sferei publicului și privatului nu poate fi realizată fără a face trimitere la Leo Strauss. El pune în contrast «dreptul natural clasic», în sens adjectival, cu concepțiile moderne referitoare la drepturile naturale, prin luarea în considerație a raportului *civic-privat*, susținând, astfel, datoria civică drept fundament al dreptului natural clasic și derobarea de datoria civică în teoriile moderne referitoare la drepturile naturale, prin ilustrarea temeiului libertății individuale. Libertatea individuală nu este doar independentă de obligațiile civice, ci și prioritară în raportat cu acestea.

Opinia lui Leo Strauss este una moderată în privința abordării dreptului natural în gândirea antică, el susținând că ideea dreptului natural al anticilor se întemeiează pe ideea de datorie. De altfel, *Orația Funerară* lui Pericle sugerează, pe lângă distincția democrați – aristocrați și o altă distincție de mare însemnătate pentru atenieni, aceea între cetățenii interesați de treburile publice (*polités*) și persoanele care își urmăresc doar propriul interes (*ideotes*): „Un cetățean atenian nu neglijează statul, <<polis>>, deoarece el are grijă de propria sa gospodărie; și chiar aceia dintre noi care sunt implicați în afaceri au o foarte bună idee despre politică. Numai noi privim un bărbat care nu este interesat în problemele publice, nu ca fiind un caracter dăunător, ci unul fără folos; și dacă puțini dintre noi inițiază o politică, noi cu toții o judecăm temeinic”¹⁰. Politic, instituția cetățeniei, ca relație între individ și stat (*polis*) impune datoria civică a individului cetățean, datorie care, în perioada modernă, îmbracă formele juridice ale obligațiilor publice. Apoi, în „Politica” lui Aristotel se introduce ideea unei gradualități a

communities, having the meaning of autonomy (the lack of control), while modern people see freedom as the field reserved to individual’s independence;

➤ In a way, when referring to individuals, freedom seldom meant, “immunity from the control of the community, being only a right to participate in its debates; the ancient conception of freedom is in contradiction to that of modern people”³⁴.

I think that a clarification of the matter of identifying the sphere of public and private cannot be made without a reference to Leo Strauss. He contrasts «the classic natural right», in adjectival meaning, with modern conceptions regarding natural rights, by considering the relation between *civic-private*, therefore supporting civic debt as a basis of classic natural right and barking of civil debt in modern theories regarding natural rights by illustrating the grounds of individual freedom. Individual freedom is not only independent of the civic obligations, it is also a priority in relation to them.

Leo Strauss’s opinion is a moderate one regarding the approach of the natural right in ancient thinking, claiming that the idea of ancients’ natural right was based on the idea of debt. As a matter of fact, Pericles’ *Funeral Oration* suggests, besides the distinction between democrats and aristocrats, another significant distinction for Athenians, that between the citizens interested in public matters (*polités*) and the persons who only look after their own interest (*ideotes*): „An Athenian citizen does not neglect the state, <<polis>>, because he takes care of his own household; and even those of us who are involved in businesses have a pretty good idea on politics. Only we look at a man who is not interested in public matters not as a harmful character, but rather as a useless one; and if only few of us initiate a policy, we all judge it thoroughly”³⁵. Politically, the institution of citizenship, as a relation between the individual and the state (*polis*) requires the civic debt of the citizen

binelui, funcție de sfera interesului în exercitarea puterii.

Se știe că pentru Stagirit democrația era rea și de nedorit, aceasta fiind unul dintre cele șase tipuri principale de regim politic sau constituții. Puterea de guvernare – susține el în *Politica* – trebuie exercitată de către o persoană, de un grup restrâns de persoane, sau de un grup larg de oameni. Această putere se exercită potențial fie spre binele întregii comunități – caz în care este «bună», «adevărată», fie numai pentru binele conducătorilor – caz care este «pervertită».

La Aristotel distincția *public, privat* este fundamentală în sfera interesului care are ca finalitate binele (public sau propriu), realizând astfel, cunoscuta clasificare a formelor de guvernământ.

Prin urmare, într-o guvernare «bună», «adevărată» interesele polisului acoperă binele comun și acestui interes trebuie să i se subordoneze decizia politică. Participarea la viața polisului semnifică participarea la viața publică, agora reprezentând spațiul dezbaterilor și luării deciziilor, spațiul public. Acest lucru este posibil în matricea micului stat-cetate. Dar, trecerea de la statul-cetate la statul-națiune impune nu doar transferul ideii de democrație (extinderea și modificarea sferei conceptului), ci și un transfer al ideii de public.

În perioada modernă *publicul* se extinde și diversifică ca spațiu, se restructurează ca și conținuturi, dar se și retrage în fața libertăților individuale și consacării ideii drepturilor naturale. Guvernământul este constrâns în a-și limita sfera ingerințelor spre a nu prejudicia viața privată. Cetățeanul (ca, de altfel persoana) are drepturi și libertăți (negative și pozitive, recunoscute și acordate) dar și obligații izvorâte din relația sa cu statul și relații izvorâte din relațiile cu semenii. Statul recunoaște și conferă, individul este obligat să acționeze sau să se abțină în acțiunile sale, acțiuni care produc consecințe fie în sfera publicului, fie în sfera privatului (relațiile cu ceilalți), sferă ocrotită și ea, în mod

individual, which in modern period has the juridical forms of public obligations. Then, in Aristotle's "Politics" the idea of a gradualty of the good is introduced, depending on the range of interest in exercising the power.

It is known that for Stagirite, democracy is bad and unwanted, this being one of the six main types of political regime or constitutions. The power of government – he claims in *Politics* – has to be exercised by a person or a restricted group of persons, or a large group of people. This power is potentially exercised for the well-being of the entire community – in which case it is «good», «true», or only for the good of leaders – in which case it is «perverted».

At Aristotle the distinction between *public, private* is fundamental in the range of interest which includes the well-being (public or personal), thus making the well-known classification of government forms.

Consequently, in a «good» ,«true» government, the interests of the polis cover the mutual well-being and this interest has to subordinate political decision. Participating in the polis life means participating in public life, the agora being the space of debates and decision making, the public space. This is possible in the matrix of the small city-state. But passing from the city-state to the nation-state requires not only the transfer of the idea of democracy (extension and alteration of the concept sphere), but rather a transfer of the idea of public.

In modern times, *the public* extends and diversifies itself as space, it is restructured in matters of contents and withdraws in front of individual freedoms and in front of materializing the idea of natural rights. Government has to limit the sphere of interferences in order not to prejudice private life. The citizen (as a matter of fact, the person) has rights and freedoms (negative and positive, admitted and adapted) as well as obligations resulting from its relation to the state and relations resulting from the relations with fellowmen. The state admits and gives, the individual has to act or refrain in his

obligatoriu de către guvernământ.

Din punctul de vedere al studiului de față interesul (general/particular) fundamentează relativa diferențiere a sferei *publicului* și *privatului*. Astfel, privit prin prisma interesului celor mai mulți (ideal al tuturor), ca interes prezumat, *publicul* subinclude sfera puterii etatice, legislativă, executivă, judecătorească, educația, cultura, ordinea internă, sănătatea, siguranța națională, siguranța cetățeanului, viața comunității, ocrotirea patrimoniului ș.a. Prin urmare, domenii de interes general; din aceeași perspectivă, *privatul* vizează acțiuni și domenii subordonate legilor pieței, precum și o serie de prerogative ale persoanei precum: libertatea de opinie, gândire, opțiune religioasă, opțiune politică etc.

Dar dificultățile se mențin, urmare a zonelor de interferență ale publicului cu privatul din perspectiva *spațiului public*, *prerogativelor persoanei* (calitatea), *interesului*, *consecințelor acțiunii*. Așa se face că spațiul public este *real*, permanent – autorități și instituții publice, patrimoniu public – dar și virtual, posibil real, temporar – manifestările prin acțiuni ale persoanelor publice, servicii private de interes public, impactul public al unor acțiuni private, afacerile persoanelor private cu autorități și instituții publice etc.

Ridică, de asemenea, probleme dubla calitate a persoanelor cu roluri publice asumate (persoană publică/persoană privată), situație în care percepția asupra spațiului public vizează o extensie a acesteia în funcție de calitatea persoanei. Ceea ce îndreptățește concluzia că spațiul public se fenomenalizează într-o diversitate de forme, având coordonate fizico-geografice, sociale, psihologice, psiho-sociale.

Astfel, o persoană investită cu prerogativele de putere publică este percepută ca persoană publică și în condițiile în care se manifestă într-un spațiu reglementat ca privat (de exemplu, în spațiul fizic al unei proprietăți private) iar opiniile pe care le exprimă public nu ar fi percepute drept opinii private, ci

actions that cause consequences in the public sphere or in the private sphere (relations with the other), which is compulsorily protected by the government.

From the point of view of this study the interest (general/particular) establishes the relative differentiation of the *public* sphere and the *private* sphere. therefore, looked at through the interest of the more (ideally of everybody), as a resumed interest, *the public* subincludes the sphere of state, legislative, executive, juridical power, education, culture, internal order, health, national safety, citizen's safety, the life of the community, patrimony protection, etc. That is fields of general interest; from the same point of view, *the private* includes actions and fields subordinated to the laws of the market, as well as a series of prerogatives of the person, such as: freedom of opinion, thought, religious option, political option etc.

But difficulties are maintained as a result of public interference zones with the private from the point of view of *public space*, *personal prerogatives* (quality), *interest*, *action consequences*. This is why public space is *real*, permanent – public authorities and institutions, public patrimony – as well as virtual, possibly real, temporary – actions of public persons, private services of public interest, public impact of private actions, private persons' businesses with public authorities and institutions etc.

Another problem is also put by the double status of persons with public roles (public person/private person), in which case the perception on the public space refers to its extension depending on the status of the person. This justifies the conclusion that public space is materialized in a diversity of forms, with physical-geographic, social, psychological, psycho-social coordinates.

Therefore, a person invested with the prerogatives of public power is perceived as a public person even if it acts in a space regulated as private (for instance, in the physical space of a private property) and the opinions that it expresses in public cannot be

opinii autorizate. La rândul său, spațiul fizic privat populat (deci, cu un anumit public), va fi perceput drept spațiu public, chiar dacă popularea reprezintă o întrunire cu scop privat. Dar extensiile și generalizările sunt periculoase mai ales în condițiile în care percepțiile sunt asimilate de către diferite categorii de publicuri. O simplă exemplificare ne poate edifica: O persoană publică aflată în spațiul fizic public (pe stradă, într-o zonă de agrement care aparține juridic patrimoniului public, într-o piață agroalimentară etc.) se manifestă exclusiv ca persoană publică?

Răspunsul este categoric negativ întrucât nu se poate accepta ideea că persoanelor publice li se anulează dreptul la viața privată. Prin urmare, numai în condiții bine definite (ex: spațiul autorităților și instituțiilor publice) persoanele respective se manifestă exclusiv ca persoane publice.

Tocmai de aceea considerăm că linia de democrație între public și privat nu poate fi trasată ținând cont de tipul spațiului (public/privat), ci luând neapărat în considerare *natura interesului* care motivează, susține și finalizează conduitele umane. Astfel, o acțiune în numele și beneficiul tuturor (sau aproape al tuturor), în domenii de interes general (fie în plan central, fie în plan local) se prezumă a fi de interes public și exprimă sfera în care privatul nu se poate imixtiona. *Interesul public* se prezumă în acțiunile autorităților și instituțiilor publice și se *dovedește* în acțiunile private care interferează în finalizarea lor cu domeniul publicului. Aceasta conduce către o altă concluzie intermediară: există un domeniu exclusiv al publicului (în care privatul nu se poate imixtiona), un domeniu exclusiv al privatului (în care publicul nu se poate imixtiona) și un domeniu de interferență public/privat în care – urmare a tipului de interes (general/particular) – se manifestă zone de contact. Importantă rămâne modalitatea de protecție a acestor domenii, precum și menținerea unui echilibru în interiorul zonei de contact. Iar martorul de control îl reprezintă, de fiecare dată, caracterul

perceived as private opinions, but rather as authorized opinions. In turn, the populated private physical space (therefore with a certain audience) will be perceived as public space, even if population means a meeting with a private purpose. But extensions and generalizations are dangerous especially if perceptions are assimilated by various categories of people. Let's look at a simple example: Does a public person who is in a public physical space (on the street, in an amusement area which legally belongs to the public patrimony, in an agroalimentary market etc.) acts exclusively as a public person?

The answer is definitely negative because one cannot accept the idea that public persons are cancelled the right to private life. Consequently, only in good defined conditions (e.g., the space of public authorities and institutions) those persons act exclusively as public persons.

This is why we think that the democracy line between public and private cannot be traced considering the type of space (public/private), but rather by necessarily considering the *nature of the interest* which motivates, supports and completes human conducts. Therefore, an action on behalf and for everybody (or almost everybody), in areas of general interest (centrally or locally) is supposed to be of public interest and expresses the sphere in which the private cannot interfere. *Public interest* is supposed in the actions of public authorities in institutions and *is proved* in the private actions that interfere in their completion with the public field. This results in an intermediary conclusion: there is an exclusive field of the public (in which the private cannot interfere), an exclusive field of the private (in which the public cannot interfere) and an interference field public/private where – as a follow-up of the interest type (general/particular) – contact areas develop. The way in which these areas are protected is important along with the maintenance of a balance inside the contact

interesului: general sau particular.

În concluzie, publicul ca subsistem ontic al socialului, reprezintă acel domeniu în care interesele generale fundamentează conduite și acțiuni atât ale autorităților publice, cât și ale persoanelor private. Per a contrario, privatul – ca subsistem ontic al socialului, reprezintă acel domeniu în care interesele particulare fundamentează conduite și acțiuni, atât ale persoanelor private, cât și ale autorităților publice, cu scopul garantării și ocrotirii acestor interese.

Așa cum orice persoană poate avea dublă calitate – persoană publică și persoană privată – și statul – prin organismele sale – poate să apară ca subiect atât în raporturile de drept public, cât și în raporturile de drept privat (cazul exercitării dreptului de proprietate privată a statului). În domeniul raporturilor de drept public, statul se bucură de regimul preferențial conferit de puterea publică pe care o reprezintă, subiectele fiind ierarhizate. În domeniul raporturilor de drept privat, părțile (deci, inclusiv statul) se situează pe poziții de egalitate.

2. Cetățenia – concept și realitate

Conceptul de cetățenie are vârsta primelor comunități umane sedentare, el referindu-se la cei care sunt (sau nu sunt) membrii unei aceleiași comunități. Deși are caracter politic evident, urmare a două probleme corelate exercitării ei, apare insuficiență cantonarea în abordarea exclusiv politică.

Este vorba despre faptul că:

a). problemele pe care le ridică cetățenia nu aparțin doar domeniului juridic și nu țin doar de natura formală a drepturilor implicate, ci vizează și aspecte ce privesc competențele non-politice ale cetățenilor, aspecte derivate din resursele sociale pe care le administrează și la care au acces (un sistem politic ce pretinde că oferă un statut egal de cetățean nu este în realitate atât de echilibrat în cazul în care face parte dintr-o societate divizată pe baze inegale). Exercițarea

area. And the control witness is always the character of the *interest*: general or particular.

In conclusion, the public as an ontic subsystem of the society, is that field in which general interests allow conducts and actions both of public authorities and of private persons. On the contrary, the private – as an ontic subsystem of the society, is that field in which particular interests allow conducts and actions, both of private persons and of public authorities, in order to guarantee and protect these interests.

Just like any person can have a double quality – public person and private person – the state as well – through its bodies – can appear as subject both in public law relations and in private law relations (the exercise of the state private property right). In the field of public law relations, the state enjoys the preferential status given by the public power that it represents, subjects being hierarchized. In the field of private law relations, parties (the state included) are placed on equal positions.

2. Citizenship – concept and reality

The concept of citizenship appeared with the first sedentary human communities referring to those that are (or are not) members of the same community. Although it has an obvious political character, as a result of two problems correlated to its exercise, lingering in exclusive political approach seems not enough.

It is the fact that:

a). The problems that citizenship raises do not belong only to the legal field and are not related only to the formal nature of involved rights, but they rather refer to aspects related to citizens' non-political competences, aspects derived from the social resources they manage and have access to (a political system that claims to offer an equal status of citizen is not really that balanced if it is part of a divided society on unequal bases). The exercise of citizenship contributes to the <<public well-being>>, but the public

cetățeniei contribuie la <<binele public>>, însă structurile publice au implicații mult mai profunde în privința organizării de ansamblu a societății;

b). exercitarea cetățeniei ridică o problemă de grad: evaluarea consecințelor progreselor în dobândirea drepturilor cetățenești, în special pentru relațiile sociale dintre cetățeni (și ne-cetățeni) și pentru instituțiile (economice și sociale) unde aceștia își desfășoară activitatea (este vorba de acele grupuri dezavantajate în societate care acționează pentru drepturi cetățenești în scopul îmbunătățirii condițiilor lor de viață). Prin urmare, este necesar a se lua în calcul și relația cetățenie – status (grup de status; clasă).

Cetățenia poate fi exprimată, pe scurt, drept participarea la o comunitate sau prin calitatea de membru al acelei comunități¹¹.

Există o diversitate de forme de cetățenie, diversitate dată de tipurile de comunități politice. Astfel, se poate discuta despre coordonata istorică a cetățeniei, întocmai cum se discută de coordonata istorică a ideii de democrație.

Așa se poate constata că:

a) Pentru matricea micului oraș-cetate – cetățenia = statutul privilegiat al grupului conducător în statul-cetate

Pentru statul național democratic modern – cetățenia = posibilitatea de a participa la exercitarea puterii politice prin intermediul procesului electoral;

Pentru organisme supranaționale (suprastatale), produse ale integrării – cetățenia = statutul tendențial egal al indivizilor aparținători statelor componente, urmare a transferului unor prerogative ale suveranității (limitării suveranității naționale)

Punctul de vedere exprimat în 1950 de către T.H. Marshall („Cetățenia și clasa socială”) este unul inovativ, întrucât oferă o analiză a relațiilor dintre cetățenie și societate:

structures have deeper implications in the entire organization of the society;

b). The exercise of citizenship raises a problem of degree: evaluating the consequences of progresses made in acquire citizen rights, especially for the social relations between citizens (and non-citizens) and for the institutions (economic and social) where they develop their activity (it is about those groups disadvantaged in the society which act for citizen rights in order to improve their living conditions). It is therefore necessary to consider the citizenship – status relation (group of status; class).

Citizenship can be briefly expressed as participating to a community or as membership to that community³⁶.

There is a diversity of citizenship forms given by the types of political community. Therefore, we can discuss of the historical coordinate of citizenship, just like we discuss on the historical coordinate of the idea of democracy.

Therefore, we notice that:

For the matrix of the small town - citizenship = privileged status of the leader group in the city-state

For the national democratic modern state – citizenship = the possibility to participate in political power exercising through the electoral process;

For supranational(suprastatal), products of belonging to the component states, integration – citizenship = equal status of individuals bodies as a result of transferring sovereignty prerogatives (limiting national sovereignty)

The point of view expressed in 1950 by T.H. Marshall (“Citizenship and social class”) is innovating, because it provides an analysis of the relations between citizenship and society:

➤ It states that citizenship is a status attached to those members of a

➤ afirmă că cetățenia este un statut atașat acelor membri cu drepturi depline ai unei comunități, statut ce le conferă egalitate în drepturile și libertățile izvorâte immanent din aceasta;

➤ susține că societăți diferite vor atribui drepturi și responsabilități diferite statutului de cetățean, întrucât nu există vreun principiu universal care să determine acele drepturi și responsabilități necesare legate de cetățenie în general;

➤ identifică trei elemente distincte ale cetățeniei: *drepturile civile*, *drepturile politice* și *drepturile sociale*.

Astfel: „Elementul civil al cetățeniei este alcătuit din drepturile necesare libertății individuale, iar instituția direct asociată cu aceasta este statul de drept și un sistem jurisdicțional.

Partea politică a cetățeniei constă din dreptul de a participa la exercitarea puterii politice. Asemenea drepturi sunt asociate cu instituțiile parlamentare. Elementul social al cetățeniei este alcătuit din dreptul la un standard de viață corespunzător și din dreptul de a accede la moștenirea socială a societății. Aceste drepturi sunt realizate în mod semnificativ prin sistemul educațional”¹².

Unghiul de abordare introdus de Marshall în abordarea cetățeniei este unul nou, el nelimitându-se în a evidenția doar elementele distincte ale cetățeniei. Dimpotrivă, Marshall vizează inegalitățile politice și civice conținute de principiile cetățeniei moderne, punând bazele (sub influența lui Hobhouse, cu care devine coleg, în 1926 la Facultatea de Științe Economice de la Londra) distincției pe care o realizează între democrația formală și democrația substanțială distincție izvorâtă din responsabilitatea statului față de individ, din datoria comunității de a asigura „un minim necesar pentru o viață independentă”. Prin urmare, un element de conflict potențial este inerent în exercitarea drepturilor cetățenești, conflict ce se obiectivează funcție de inegalitățile sociale, de gradualitatea clivajelor.

Cetățenia poate fi caracterizată atât ca

community that have full rights, a status that gives them equality in the rights and freedoms immanently resulting from it;

➤ It states that different societies will give different rights and responsibilities to the status of citizen, because there is no universal principle able to determine those rights and responsibilities related to citizenship in general;

➤ He identifies three distinct elements of citizenship: *civil rights*, *political rights* and *social rights*.

Therefore: “The civil element of citizenship consists of the rights necessary to individual freedom, and the institution directly associated to it is the lawful state and a jurisdictional system.

The political side of citizenship consists in the right to participate in the exercise of political power. Such rights are associated with parliamentary institutions. The social element of citizenship consists in the right to a corresponding life standard and the right to access the social inheritance of the society. These rights are significantly accomplished through the educational system”³⁷.

The approach angle introduced by Marshall in approaching citizenship is a new one, without being limited to reveal only the distinct elements of citizenship. On the contrary, Marshall refers to political and civic inequalities included by the principles of modern citizenship, laying the bases (under Hobhouse’s influence, to whom he became a colleague, in 1926 at the Faculty of Economic Sciences from London) of the distinction he makes between formal democracy and substantial democracy, distinction resulted from the responsibility of the state towards the individual, from the duty of the community to provide “a minimal amount necessary for an independent life”. Consequently, a potential element of conflict is inherent in exercising citizen rights, a conflict which is objectified depending on social inequalities, the size of cleavages.

Citizenship can be characterized both

un *status*, cât și ca un *set de drepturi*, aceasta, în condițiile în care, este evidentă relația dintre drepturile politice și *status*: *importanța politică a drepturilor derivă din natura socială a statusului*.

În societățile de tip feudal drepturile civile, politice și sociale care reprezintă elementele cetățeniei moderne – erau, cum apreciază corect Marshall – nediferențiate. Această fuziune a drepturilor feudale reflectă și coabitarea funcțiilor civile și politice în instituțiile de acest tip. Separarea sferelor economice și politice din punct de vedere instituțional – urmare a declinului societății marilor proprietari și accentuarea relațiilor comerciale – a condus și la dobândirea independenței acestor instituții. „Separarea elementelor cetățeniei – afirmă J.M. Barbalet – este semnificativă nu numai din perspectiva distincției în drepturi, dar și pentru că practicile asociate cu fiecare set de drepturi au efecte sensibil diferite asupra relațiilor sociale și asupra organizării economice și politice a societății”¹³.

În sprijinul ideii că importanța politică a drepturilor derivă din natura socială a statusului aducem următoarele argumente:

➤ drepturile sunt importante întrucât ele atribuie persoanelor o competență specifică, în virtutea unui statut juridic sau convențional;

➤ persoanele pot avea anumite competențe sau facilități pentru unele acțiuni, ca o consecință a statusului lor (drepturile unei persoane depind de atașamentul lor la un status deoarece statusul unei persoane indică, practic, ce poate întreprinde, ce competențe are acea persoană); statusul devine o realitate;

➤ drepturile juridice, competențele pe care ele le presupun, sunt atribuite persoanelor cu o consecință a modului cum ele sau situația lor materială sunt clasificate în drept, ca o consecință a statutului lor juridic;

➤ revendicarea unui drept (și nu doar stabilirea acestuia pe cale juridică) poate conferi competențe unei persoane în cazul *creării și exprimării unui anumit status*;

status, and as a *set of rights*, this if we consider that the relation between political rights and *status*: *the political importance of rights derives from the social nature of status*.

In feudal societies, civil, political and social rights which are the elements of modern citizenship – were, according to Marshall – not differentiated. This fusion of feudal rights also reflects the cohabitation of civil and political functions in institutions of this type. Separating the economic and political spheres from institutional point of view – as a result of great landowners society decline and increase of commercial relations – also resulted in the independence of these institutions. “Separating the elements of citizenship – says J.M. Barbalet – is significant not only from the point of view of rights distinction, but also because the practices associated to every set of rights have different effects on the social relations and upon the economic and political organization of the society”³⁸.

In supporting the idea that the political importance of rights derives from the social nature of status, we bring the following arguments:

➤ rights are important because they give a specific competence to persons, by virtue of a juridical or conventional status;

➤ persons can have certain competence or facilities for certain actions, as a consequence of their status (a person’s rights depend on their attachment to a status because a person’s status practically indicates what to make what are those person’s competences); status becomes reality;

➤ juridical rights, the competences they suppose, are given to persons with a consequence of the way in which they or their material status are actually classified as a consequence of their juridical status;

➤ claiming a right (and not only establishing it legally) can give a person competences in case of *creating and expressing a certain status*;

➤ status – as a set of

➤ statusul – ca set de așteptări, competențe și împuterniciri – există ca urmare a recunoașterii și conștientizării prestigiului, meritelor (recompensa este forma de recunoaștere în plan social a statusului); recunoașterea este publică și se originează în legitimitate (legitimitatea statusului → legitimitatea drepturilor);

➤ drepturile definesc (pentru cei care le acceptă) limitele esențiale ale ordinii sociale, o graniță ultimă dincolo de care însăși existența socială este amenințată¹⁴.

Încălcarea drepturilor legitimează coerciția;

➤ drepturi diferite conferă persoanelor competențe diferite. „Unele drepturi – remarcă pe bună dreptate J. M. Barbalet –, drepturile la bunăstare (welfare rights) care prevăd pentru persoane un nivel minim al condițiilor materiale de trai, oferă accesul nu doar la oportunități, ci și la poziții sociale. Distincția între oportunitate și poziție socială este ușor de făcut, dar în fapt relația dintre ele este una complexă. Spre exemplu, s-a remarcat deseori că egalitatea oportunităților conduce la inegalitatea veniturilor sau a pozițiilor sociale. Aceasta derivă din faptul că diferitele tipuri de resurse sau celelalte mijloace prin care oportunitățile se valorifică, sunt ele inegal distribuite în rândurile populației¹⁵.

Iar drepturile sunt mult mai importante pentru cei lipsiți de putere socială și politică, decât pentru cei aflați în putere.

3. Spațiul politic și cetățenia ca «virtute intermitentă»

Teoria liberalismului conține – așa cum afirmă Jürjen Habermas¹⁶ - ambivalența concepției despre sfera publică. Această interpretare ambivalentă a sferei publice din teoria liberalismului „nu recunoaște conflictul structural al societății din care ea rezultă; din alt punct de vedere, însă, apologia liberală este superioară criticii socialiste, prin faptul că pune sub semnul întrebării premise fundamentale comune ambelor modele de

expectations, competences and powers – exists as a result of prestige admittance and acknowledgement, merits (reward is the social acknowledgement of status); acknowledgment is public and originates in legitimacy (status legitimacy → rights legitimacy);

➤ rights define (for those who accept them) the essential limitations of social order, a last border beyond which even social existence is threatened³⁹.

Breaching the rights legitimates coercion;

➤ different rights give different competences to persons. “Some rights – as J. M. Barbalet notices –,welfare rights which provide a minimal level of material living conditions for persons, providing access not only to opportunities, but to social positions as well. The distinction between opportunity and social position is easy to make, but the relation between them is actually a complex one. For instance, it has often been noticed that the equality of opportunities leads to the inequality of incomes or social positions. This derives from the fact that various types of resources or other means used to valorise opportunities, are not equally distributed among population⁴⁰.

And rights are more important for those lacking social and political power than for those holding the power.

3. Political space and citizenship as «intermittent virtue»

The theory of liberalism includes – according to Jürjen Habermas⁴¹ - the ambivalence of conception on public sphere. This ambivalent interpretation of the public sphere in the theory of liberalism “does not recognize the structural conflict of the society from which it results; but, from another point of view, liberal apology is superior to socialist critic, because it questions fundamental premises common to both bourgeois public sphere models, both to the classic one, and to its self-model, dialectically conceived⁴².

sferă publică burgheză, atât celui clasic, cât și automodelului acestuia, conceput dialectic”¹⁷.

Nu toate drepturile, și nici măcar toate drepturile juridice, sunt și drepturi cetățenești. Cu toate acestea, apar și unele confuzii, inadvertențe, incoerențe în abordare. De exemplu, Bryan Turner opiniază că prin apariția drepturilor pentru animale este modificată și natura cetățeniei, în timp ce Marshall demonstrează că înzestrarea cu anumite drepturi este rezultatul încercării de a-i compensa pe cei excluși de la statutul de cetățean.

Regimurile democratice dovedesc că au resurse atât în a se extinde, cât și în a se consolida. Dar *idealul participării* a constituit și constituie ținta unor critici, pe motiv că el n-ar fi decât o ficțiune. Politologi și sociologi descriu dificultățile întâmpinate azi de «modelul republican», implicit al exercitării calității de *cetățean*. În analizele asupra regimurilor politice, Jean Baudouin susține că proiectul participativ întâmpină trei tipuri de obstacole:

a) fragmentarea excesivă a spațiului social: tendințele spre disocierea sferei publicului de sfera privatului – observate și de Benjamin Constant – s-au accentuat considerabil, Max Weber teoretizând această mișcare de dispersie prin tema «diferențierii și atomizării sferelor vieții sociale.

Individul modern «este cufundat în mai multe lumi», fiind constrâns la negocieri între multiplele sale poziționări.

Această «demultiplicare a genurilor» afectează negativ idealul civismului;

b) extrema profesionalizare a activității politice în societățile democratice avansate → *captarea oligarhică a puterii* (existența unei minorități profesionalizate reprezintă o necesitate, dar comportă riscuri);

c) extrema «porozitate» a frontierelor ce separă în mod tradițional ceea ce este *public* de ceea ce este *privat*. Astfel, dezvoltarea concomitentă a statului și a pieței, provoacă un efect de foarfece, efect sugestiv descris de Jürgen Habermas.

Există, pe de o parte, o mișcare

Not all the rights, not even all the legal rights, are citizen rights too. Nonetheless, confusions also appear along with inadequacies, incoherence in approach. For instance, Bryan Turner thinks that the appearance of animal rights also alters the nature of citizenship, while Marshall proves that the provision of certain rights is the result of the attempt to compensate the excluded ones from the status of citizen.

Democratic regimes prove that they have resources both to extend themselves and to consolidate themselves. But *the ideal of participation* has been the target of critics, justifying that it is only a fiction. Politologists and sociologists describe the difficulties faced today by the «republican pattern», implicitly of exercising *citizenship*. In his analyses of political regimes, Jean Baudouin claims that the participative project faces three types of obstacles:

a) excessive fragmentation of the social space: the tendencies towards dissociating public sphere from the private sphere – also noticed by Benjamin Constant – have grown considerably, Max Weber discussing this dispersion movement through the theme of «differentiation and atomization of social life spheres.

The modern individual «plunges into several worlds », being constraint to negotiations between its multiple positions.

This «genera demultiplication» negatively affects the ideal of civism;

b) extreme professionalization of political activity in advanced democratic societies → *oligarchic achievement of power* (existence of professionalized minorities is a need but it also has risks);

c) extreme «porosity» of frontiers that traditionally separate what is *public* from what is *private*. In this way, the concomitant development of the state and market causes a scissors effect, an effect suggestively described by Jürgen Habermas.

On one hand, there is a «decentralized» movement to enter a civil society by the state («societies

«descentralizată» de pătrundere a societății civile de către stat («etatizarea societăților»): statul modern, urmare a cererilor tot mai numeroase ce-i sunt adresate tinde să-și multiplice intervențiile și reglementările. Pe de alta parte există mișcarea «ascendentă» de penetrare a aparatelor statului de către societatea civilă («societatizarea statului»): lumea puternic segmentată se coalizează pentru a influența deciziile politice. Această creștere a puterii corporatiste sectoriale prezintă riscul ca statul republican să se fărâmițeze într-un «particularism generalizat», slăbindu-i capacitatea de a defini un *minimum de utilități colective*¹⁸.

Cu toate că există aceste obstacole, mitul participării s-a revigorat, chiar s-a modernizat. Vorbind despre instituția cetățeniei, Baudouin amintește atât opiniile ce converg către ilustrarea unei profunde crize politice – îndeosebi *o criză a cetățeniei* (urmare a „concentrării preocupărilor asupra sferei private, care dăunează devotamentului față de interesul public”), dar și despre o revenire „la modă” a cetățeniei. Această contradicție aparentă ilustrează două tendințe importante dale cetățeniei contemporane: *intermitența și copilaritatea*¹⁹.

Filosoful Michael Walzer folosește sintagma «*o virtute intermitentă*» pentru a desemna cetățenia modernă și pentru a o deosebi de cetățenia antică.

Astfel, *dacă pentru antici polisul reprezenta în mod real domeniul perfect al excelenței umane, individul neputând să-și realizeze deplin umanitatea decât în serviciul Cetății, în epoca modernă, omul și cetățeanul nu mai formează una și aceeași persoană* „Chiar dacă loialitatea față de politic nu dispăre – consemnează Baudouin –, ea coexistă în proporții inegale și variabile cu alte forme de aranjament care deseori o concurează în dezavantajul ei: familia, întreprinderea, instituția, grupul social sau comunitatea etnică. Argumentul civic nu este chiar demonetizat, însă, în mod sigur nu mai constituie un mod de viață exemplar. Afecțiunea celor apropiați, stima prietenilor

(nationalization»): the modern state, as a result of numerous requests applied to it tends to multiply its interventions and regulations. On the other hand, there is the «ascendant» movement of penetrating state apparatus by the civil society («state societization»): the segmented world unites to influence political decisions. This sectoral corporatist power growth has the risk that the republican state divide into a «generalized particularism», decreasing its capacity to define a *minimum of collective utilities*⁴³.

Despite all these obstacles, the myth of participation has revigorated and even modernized itself. Speaking of the institution of, Baudouin reminds us both of the opinions directed towards illustrating profound political crises – especially a *crisis of citizenship* (as a result of “concerns focusing on the private sphere, which harms the devotion for public interest”), and of citizenship return in fashion. This apparent contradiction illustrates two major tendencies of contemporary citizenship: *intermittence* and *capillarity*⁴⁴.

The philosopher Michael Walzer uses the phrase «*an intermittent virtue* » to define modern citizenship and differentiate it from ancient citizenship.

Therefore, *if for the ancients, polis was really the perfect field of human excellence and the individual could fully accomplish its humanity in the service of the City, in modern age, man and citizen are no longer one and the same person* “Even if loyalty towards politics does not disappear – states Baudouin –, it unequally and variably coexist with other arrangement forms that often compete it to its disadvantage: family, enterprise, institution, social group or ethnic community. The civic argument is not devaluated but it is not certainly an exemplary way of life. The affection of the dearest, friends or fellowmen’ respect, achieved in social and professional life provide the modern individual with more definite and durable satisfactions than the civic commitment. Political citizenship,

sau a semenilor, reușite în viața socială și profesională, procură individului modern satisfacții deseori mai concrete și mai durabile decât angajamentul civic. Cetățenia politică, înțeleasă ca o participare directă sau implicită la puterea de decizie colectivă, nu mai e resimțită ca o necesitate biologică și morală. Ea rămâne, totuși, o posibilitate și este cu siguranță una din sarcinile cele mai delicate ale democrației contemporane ce trebuie întreținută și întărită²⁰.

Pe lângă faptul că cetățenia se manifestă drept «o virtute intermitentă» (o intermitență a cetățeniei propriu-zis politice), ea se manifestă și sub forma unei *extensii sociale* «o virtute declarată». J. Baudouin, luând ca teren de analiză sfera socialului și politicului din Franța, consideră că în ultima vreme, chiar dacă cetățenia a devenit «evazivă» la nivel central, ea «a ajuns mai exigentă» la scara periferiilor. Aici, sociologul francez continuând linia lui *Alain Finkielkraut* care a remarcat metamorfoza treptată a substantivului «cetățean» către valoarea de epitet («armata cetățenească», «acțiune cetățenească», «arhitectura cetățenească»), cetățenia socială dobândind tot mai mult teren în fața cetățeniei politice clasice. Lărgirea sferei cetățeniei prin pătrunderea socialului («capilaritatea» cetățeniei contemporane) reprezintă consecința extinderii exercitării democrației. Aceasta, în măsura în care exercitarea democrației nu se referă doar la exercitarea rolului direct (la intervale majore de timp) și nici doar la desemnarea unor reprezentanți politici, ci exercitarea democrației trebuie să se extindă în toate sferele vieții sociale. „Nu putem fi cetățeni adevărați la nivel politic – scrie Baudouin – doar nu suntem în același timp cetățeni în cartierul în care locuim, la locul de muncă și chiar în domeniile mai efemere din viața noastră, adică în armată sau la școală”²¹.

O serie de exemple confirmă aserțiunile de mai sus. Am în vedere marile politici sociale contemporane: «politica orașului», «politica venitului minim de inserție» - care nu se limitează în a atribui

understood as direct or implicit participation to collective power of decision, is no longer felt as a biological and moral need. It is still a possibility and definitely one of the most delicate tasks of contemporary democracy that has to be supported and consolidated”⁴⁵.

Besides the fact that citizenship is expressed as an «intermittent virtue» (an intermittence of the actual political citizenship), it is also expressed under the form of a *social extension* «a declared virtue». J. Baudouin, analyzing the social and political sphere in France, considers that lately, even if citizenship has become «evasive» at central level, it «has become more exigent» at borders level. Here, the French sociologist, continuing the line of *Alain Finkielkraut* who noticed the gradual metamorphosis of the noun «citizen» towards the value of epithet («citizen army», «citizen action», «citizen architecture»), social citizenship gaining more and more field in front of classic political citizenship. Enlarging the sphere of citizenship through social entrance («capillarity» of contemporary citizenship) is the consequence of democracy exercise extension. This, considering that democracy exercising does not refer only to the exercise of the direct role (at major periods of time) or to the appointment of political representatives, but rather the exercise of democracy has to extend in all the spheres of social life. “We cannot be real citizens at political level – says Baudouin – because we are not at the same time citizens in the quarter where we live, at our jobs and even in more passing fields of our lives, meaning in army or in school”⁴⁶.

Several examples confirm the above assertions. I am considering the great contemporary social policies: «town politics», «the politics of the minimum insertion income» - which are not limited in giving rights to passive individuals, but they rather seek to mobilize individuals.

At the same time, social citizenship development has the risk of losing some of the content of political citizenship, “dividing

drepturi unor indivizi pasivi, ci caută să mobilizeze indivizii.

În același timp, dezvoltarea cetățeniei sociale comportă riscul pierderii din conținutul cetățeniei politice, „fărămițându-se într-o multitudine de microcetățenisme”, cu grade diferite de independență.

Perspectiva societăților democratice, spre a evita această fărămițare în «microcetățenisme», este una de echilibru: „îmbinarea dintre multiplicitatea inițiativelor locale și capacitatea de a face să apară un punct de vedere mai general”, cu alte cuvinte, *configurarea existenței cetățeniei sociale cu intermitența cetățeniei propriu-zis politice*²².

Problema mitului participativ este dezvoltată de Baudouin și prin analiza concepției lui J. Habermas asupra spațiului public, concepție care solicită o regândire a metamorfozelor democrației participative. Astfel, Habermas identifică alături de versiunile «republicane» și «liberale», *un al treilea model normativ de democrație*, model ce „ar avea capacitatea de a vizualiza noile forme de manifestare cetățenească și de a reflecta asupra dezbaterii ce se dezvoltă din nou în privința celor mai pozitive definiții ale guvernării democratice”²³.

În opinia lui Habermas – care recunoaște că în definiția spațiului public îi este tributar lui Talcott *participă două instanțe majore*:

➤ pe de o parte, un «subsistem administrativ», corelat dezvoltării statului modern, care „inserează corpul social în experiențele și reglementările sale”;

➤ pe de altă parte, un «subsistem economic» (corelat extinderii activităților comerciale), care „produce propriile logici și norme”.

Fiecare subsistem dezvoltă relativ autonom, un mod *de integrare sistemică* și fiecare are tendința (naturală) „să se elibereze de exigențele dezbaterii și ale cerințelor «lumii trăite»”²⁴.

Spațiul public e conceput ca spațiu în care sunt depășite orizonturile personale prin intermediul *schimbului* și al *argumentației*.

into a multitude of micro-citizenships”, with various degrees of independence.

The perspective of democratic societies, in order to avoid this division into «micro-citizenships», is a balance one: “the combination between local initiatives multiplicity and the ability to produce a more general point of view”, in other words, *the configuration of social citizenship existence with the intermittence of the actual political citizenship*⁴⁷.

The matter of the participative myth is developed by Baudouin through the analysis of J. Habermas’ conception on public space, which requires rethinking the metamorphoses of participative democracy. Therefore, Habermas identifies along with the «republican» and «liberal» conceptions, *a third normative pattern of democracy*, which “has the capacity to view the new forms of citizen expression and reflect on the debate that is developing again regarding the most positive definitions of democratic”⁴⁸.

In Habermas’s view – who admits that in defining public space he is thankful to Talcott *two major instances take part*:

➤ on one hand an «administrative subsystem», correlated to the development of modern state, which “introduces the social body into its experiences and regulations”;

➤ on the other hand, an «economic subsystem» (correlated to the extension of commercial activities), which “produces its own logic and norms”.

Every subsystem develops relatively autonomously a way of *systemic integration* and each of them has the tendency (natural) to “free from the requirements of debates and of the requirements of «lived world»”⁴⁹.

Public space is conceived as a space in which personal horizons are exceeded through *exchange* and *argumentation*. Public space is (along with *money* and *power*) the third *means* which allows modern society to fulfil its need of integration.

Baudouin notices the absolutely new manner in which Habermas conceives the

Spațiul public reprezintă (alături de *bani* și de *putere*) cel de-al treilea *mijloc* care permite societății moderne să-și satisfacă necesitatea de integrare.

Baudouin remarcă maniera absolut nouă în care Habermas concepe conținutul și funcția spațiului cetățenesc. În opinia lui, spațiul public – care-și are antecedentele moderne în epoca luminilor – prezintă două caracteristici indisolubile:

➤ pe de o parte, existența spațiului public în orice loc unde indivizii, presupus liberi și egali și care beneficiau de aceleași drepturi de participare, discutau și argumentau în jurul trebuințelor statului; Habermas nu operează distincții între «centru» și «periferie» și include în spațiul public „toate instituțiile mediatore care au vocația de a alimenta dezbateră democratică”: *adunări reprezentative, partide politice, organizații sindicale, biserici și societăți intelectuale, asociații civice etc.*;

➤ pe de altă parte, spațiul cetățenesc e conceput după modelul «sediului» sau al «stării de asediu»: „Atunci când «lumea administrativă» și «civilizația comercială» tind să se elibereze de orice constrângere externă, funcția cea mai importantă a spațiului public este aceea de a le ține într-o permanentă stare de asediu pentru a limita «colonizarea structurilor lumii trăite». Cetățenia e trăită mai mult ca o rebeliune decât ca o participare”²⁵.

Modelul spațiului public (cetățenesc) descris de Habermas este și un model de reformulare a mitului participativ.

content and the function of citizen space. In his opinion, public space – which has its modern origins in the age of lights – has two indissoluble characteristics:

➤ on one hand, the existence of public space everywhere individuals that were supposedly free and equal and benefited from the same participation rights, discussed and argued around the state needs; Habermas does not operate mediating distinctions between «centre» and «outskirts» and includes in the public space “all the mediating institutions that are meant to increase democratic debate”: *representative assemblies, political parties, trade unions, churches and intellectual societies, civic associations etc.*;

➤ on the other hand, the citizen space is conceived following the pattern of «headquarters» or «the state of siege»: “when «the administrative worlds» and «commercial civilisation» tend to be free of any external constraint, the most important function of public space is to keep them in a permanent state of siege in order to limit «the colonization of lived worlds». Citizenship is lived more as rebellion than as participation”⁵⁰.

The pattern of public space described by Habermas is also a reformulation pattern of the participative myth.

¹ J. St. Mill, *Despre libertate*, Editura Humanitas, București, 1994, p. 20

² Idem, p.21

³ Idem, pp.103-104

⁴ Ernest Stere, *Din istoria doctinelor morale*, Editura Polirom, Iași, 1998, p. 387

⁵ J. St. Mill, *op. cit.*, p.17

⁶ Idem

⁷ Este vorba de lucrarea autoarei Hannah Arendt, „*Originile totalitarismului*”

⁸ John Gray, *Liberalismul*, Editura Du Style, București, 1990, p.27

⁹ Ibidem

¹⁰ Pericles, *Funerar Oration*, în *Tucidide, History of the Peloponnesian War*, vol . 4, pp 127-128

¹¹ J.M. Barbalet, *Cetățenia*, Editura Du Style, București, 1998, p. 23.

- ¹² Ibidem, p. 28;
¹³ Ibidem, p. 38;
¹⁴ Ibidem, p.p. 39-40;
¹⁵ Ibidem, p. 41;
¹⁶ Jürgen Habermas, *Sfera publică și transformarea ei structurală*, Cultura comunicării, București 2005
¹⁷ Ibidem, p. 178;
¹⁸ A se vedea și G. Pasquino, *Curs de știință politică*, Institutul European, 2002, p. 336; Jean Baudouin, *Introducere în sociologia politică*, Editura Amacord, Timișoara, 1999, p.p. 137-138;
¹⁹ J Baudouin , op. cit. p. 139;
²⁰ Ibidem;
²¹ Ibidem, p.140
²² Ibidem
²³ Ibidem, p.141
²⁴ Ibidem, p.14
²⁵ Ibidem
²⁶ J. St. Mill, *On Liberty*, Humanitas Press, Bucharest, 1994, p. 20
²⁷ Idem, p.21
²⁸ Idem, pp.103-104
²⁹ Ernest Stere, *From the History of Moral Doctrines*, Polirom Press, Iași, 1998, p. 387
³⁰ J. St. Mill, *op. cit.*, p.17
³¹ Idem
³² It is the paper of the author Hannah Arendt, „*The Origins of Totalitarianism*”
³³ John Gray, *Liberalism*, Du Style Press, Bucharest, 1990, p.27
³⁴ Ibidem
³⁵ Pericles, *Funerary Oration*, în *Tucidide, History of the Peloponnesian War*, vol . 4, pp 127-128
³⁶ J.M. Barbalet, *Citizenship*, Du Style Press, Bucharest, 1998, p. 23.
³⁷ Ibidem, p. 28;
³⁸ Ibidem, p. 38;
³⁹ Ibidem, p.p. 39-40;
⁴⁰ Ibidem, p. 41;
⁴¹ Jürgen Habermas, *Public sphere and its structural transformation*, Communication culture, Bucharest 2005
⁴² Ibidem, p. 178;
⁴³ See also G. Pasquino, *Political Science Course*, European Institute, 2002, p. 336; Jean Baudouin, *Introduction in Political Sociology*, Amacord Press, Timișoara, 1999, p.p. 137-138;
⁴⁴ J Baudouin , op. cit. p. 139;
⁴⁵ Ibidem;
⁴⁶ Ibidem, p.140
⁴⁷ Ibidem
⁴⁸ Ibidem, p.141
⁴⁹ Ibidem, p.14
⁵⁰ Ibidem